

MODEL D'ABORDATGE DE LES VIOLÈNCIES SEXUALS

Un model de país

Model d'abordatge de les violències sexuals. Un model de país.

© Departament d'Igualtat i Feminismes, 2022

Disseny i Maquetació

Inés Jiménez - www.cosasdelai.com

Imatges

Totes les fotografies i imatges que conté aquesta publicació tenen autorització de reproducció (licències de Shutterstock, Creative Commons o permís explícit del les seves autores) o provenen de campanyes públiques. Les infografies són d'elaboració pròpia.

Avís legal

Aquesta obra es publica amb una llicència de Creative Commons
Reconeixement-NoComercial-CompartirIgual 3.0.

Sou lliure de:

Compartir — Copiar i redistribuir el material en qualsevol mitjà i format.

Adaptar — Remesclar, transformar i crear a partir del material.

D'acord amb els termes següents:

Reconeixement — Heu de reconèixer l'autoria de manera apropiada, proporcionar un enllaç a la llicència i indicar si hi heu fet algun canvi. Podeu fer-ho de qualsevol manera raonable, però no d'una manera que suggereixi que el llicenciador us dona suport o patrocina l'ús que en feu.

NoComercial — No podeu utilitzar el material per a finalitats comercials.

CompartirIgual — Si remescleu, transformeu o creeu a partir del material, heu de difondre les vostres creacions amb la mateixa llicència que l'obra original.

Podeu trobar aquesta obra i les altres que ha publicat el Departament de Drets Socials al [nostre catàleg de publicacions](#).

Índex

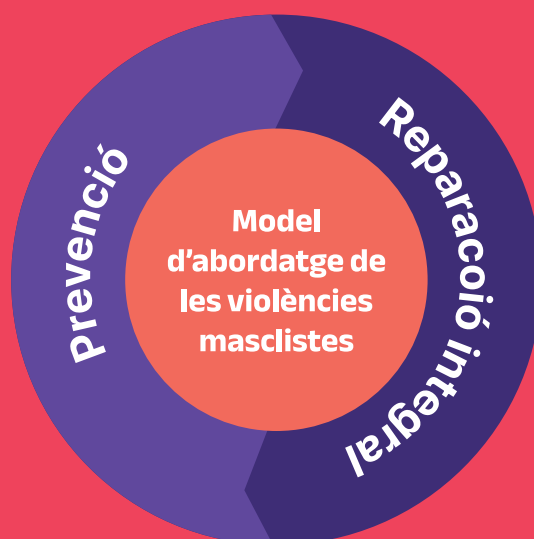
Introducció.....	4
1. Les violències sexuals, l'epicentre del patriarcat	6
1.1. Les múltiples expressions i àmbits de les violències sexuals.....	8
2. Antecedents i canvis normatius	13
2.1. Antecedents.....	14
2.2. Canvis en el marc normatiu i orientador	15
3. El Model d'abordatge de les violències sexuals.....	17
3.1. Canvis clau que introdueix el model	18
3.2. Un model de país.....	20
3.3. Eixos del model.....	21

Introducció

Les violències sexuals són la forma de violència masclista més prevalent, més invisibilitzada i més naturalitzada. Són exercides en tots els àmbits i tenen múltiples expressions. La seva erradicació és una qüestió de llibertat i de garantia dels drets humans de les dones. El Model d'abordatge de les violències sexuals que es defineix aquí suposa un canvi profund en la manera d'entendre les violències sexuals: es parteix d'una comprensió integral d'aquestes violències, com a fenomen social i polític, anomenant-les totes i defugint els estereotips sobre les víctimes/supervivents i sobre els agressors.

També és un gir de 180 graus en la manera d'establir la responsabilitat dels poders públics i de fer les intervencions, des d'un enfocament de drets humans que va molt més enllà del marc de la responsabilitat penal individual i que posa al centre les necessitats i els drets de les dones. El Model supera també l'abordatge reactiu o d'urgència davant les violències sexuals més recents, que ha estat excessivament centrat en la dimensió forense (atenció clínica o terapèutica) i la dimensió policial-penal (la denúncia, la investigació i la sanció).

Les violències sexuals són la forma de violència masclista més prevalent, més invisibilitzada i més naturalitzada. Són exercides en tots els àmbits i tenen múltiples expressions. La seva erradicació és una qüestió de llibertat i de garantia dels drets humans de les dones.

El Model està basat en dos eixos centrals, la prevenció i la reparació, a partir dels quals s'estableixen noranta accions, a desenvolupar en el període 2022-2025.

Aquestes accions tenen como objectius principals:

- **Trencar les estructures socials i culturals que naturalitzen o normalitzen les violències sexuals** i culpabilitzen les dones, i acabar amb una por —l'anomenat "terror sexual"— que genera disciplinament i restricció d'espais, a partir d'una aposta clara per la prevenció, de caràcter fonamentalment comunitari.
- **Ampliar els serveis d'atenció i millorar-ne l'especialització** per reparar les violències sexuals, tenint en compte la diversitat de situacions de les dones, infants i adolescents, així com revisar els circuits d'atenció, perquè tinguin la capacitat de donar resposta a les violències sexuals més recents i a les menys recents.

Per una adequada implementació del Model, es reforça la coordinació interinstitucional i intersectorial, aspectes igualment imprescindibles per garantir l'equitat territorial en l'accés als serveis i per establir noves mesures per detectar i eliminar la violència institucional —la revictimització— de qualsevol intervenció.

En definitiva, es tracta d'un model de país que vol ser un GPS per erradicar d'una vegada per totes les violències sexuals.

El Model d'abordatge de les violències sexuals suposa un canvi profund en la manera d'entendre les violències sexuals: es parteix d'una comprensió integral d'aquestes violències, com a fenomen social i polític, anomenant-les totes i defugint els estereotips sobre les víctimes/supervivents i sobre els agressors.

01

Les violències
sexuals, l'epicentre
del patriarcat

Les violències sexuals, l'epicentre del patriarcat

01

L'ús premeditat del sexe —o de l'amenaça sexual— com a arma per demostrar poder sobre les dones fa de les violències sexuals l'epicentre del patriarcat, tot un sistema de dominació que empra una violència de tipus estructural tant per degradar i menystenir les dones com per disciplinar-les i per restringir la seva llibertat, ja sigui en l'espai públic o en els espais considerats privats.

Aquest disciplinament s'articula mitjançant la imposició de la por, d'una percepció de risc constant a patir d'un assetjament o una agressió sexual —l'anomenat “terror sexual”— i del fet de ser educades per anar sempre en compte —(no) vestir-nos d'una determinada manera, evitar certs llocs a certes hores del dia, no “anar provocant”, etc.—, com si l'estat “normal” o “natural” per a les dones fos patir violència sexual.

Les violències sexuals són la forma de violència masculista més prevalent, més invisibilitzada i més naturalitzada, ja sigui a través de la sexualització constant del cos de

les dones, les adolescents i les nenes, dels estereotips sobre la masculinitat que justifiquen o minimitzen la importància de certs comportaments i actituds, dels mites sobre com s'hauria de comportar una víctima/supervivent o del qüestionament de la vivència individual o col·lectiva de les dones.

Les violències sexuals són exercides en tots els àmbits i tenen múltiples expressions. Constitueixen un greu problema de seguretat i de salut pública i la seva erradicació és una qüestió de llibertat i de garantia dels drets humans.

1.1. Les múltiples expressions i àmbits de les violències sexuals

La Llei 5/2008, del 24 d'abril, del dret de les dones a eradicar la violència masclista va incloure ja la violència sexual com una forma en què s'exerceix la violència masclista. La modificació recent d'aquesta norma, mitjançant la Llei 17/2020, del 22 de desembre, estableix que la violència sexual comprèn qualsevol acte que atempti contra la llibertat sexual i la dignitat personal de la dona creant unes condicions o aprofitant-se d'un context que, directament o indirectament, imposin una pràctica sexual sense tenir l'ur consentiment ni voluntat, amb independència del vincle que hi hagi entre la dona i l'agressor o agressors, o que creï un entorn intimidatori, hostil, degradant, humiliant, ofensiu o molest.

Les múltiples expressions de la violència sexual poden produir-se en els diferents àmbits de la violència masclista reconeguts a la Llei 17/2020 i a la Llei orgànica 10/2022, de 6 de setembre, de garantia integral de la llibertat sexual:

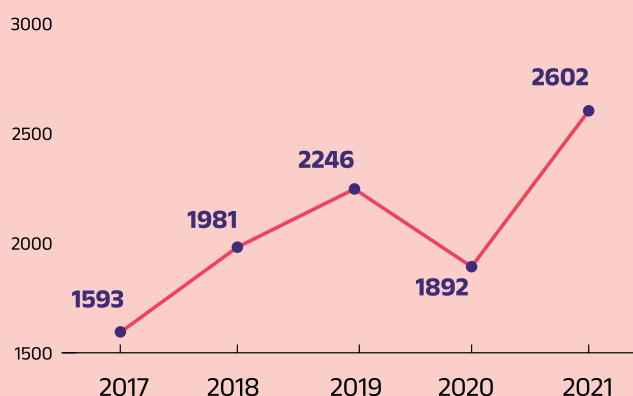
- **En l'àmbit de la parella:** agressions sexuals, assetjaments sexuals o altres situacions imposades que vulnereu la llibertat sexual i que són perpetrades per l'home que n'és o n'ha estat el cònjuge o parella.
- **En l'àmbit familiar:** agressions sexuals, assetjaments sexuals o altres situacions imposades que vulnereu la llibertat sexual de dones o menors d'edat que són perpetrades per membres de la mateixa família o del nucli de convivència, en el marc de les relacions afectives i dels lligams de l'entorn familiar. Inclou els matrimonis forçats.
- **En l'àmbit laboral:** assetjament sexual i assetjament per raó de sexe de tipus horitzontal (exercida per persones amb el mateix rang) o vertical (ascendent o descendent, en funció del rang de l'agressor i de la víctima), així com agressions sexuals o altres situacions imposades que vulnereu la llibertat sexual.
- **En l'àmbit social o comunitari:** agressions sexuals, assetjament sexual, vexacions, tractes degradants, amenaces i coaccions en l'espai públic, incloent-hi comportaments com l'exhibició, l'observació, els fregaments, ser acorralada o rebre comentaris o gestos de caràcter sexual no volguts. Inclou també el tràfic de dones amb finalitat d'explotació sexual i

amb altres finalitats amb dimensió de gènere, així com la mutilació genital femenina o el risc de patir-ne.

- **En l'àmbit educatiu:** es pot produir entre iguals, de major d'edat a menor d'edat o viceversa. Inclou agressions sexuals, assetjaments sexuals o altres situacions imposades que vulnereu la llibertat i la integritat sexual.
- **En l'àmbit digital:** la calúmnia, els insults i les expressions discriminatòries o denigrants de caràcter sexual, les amenaces sexuals, la divulgació no consentida de continguts íntims, o el xantatge de caràcter sexual per canals digitals. A més de facilitar l'anonimat i la suma d'agressors, les xarxes socials permeten la repetició, la viralitat i més difusió, fet que contribueix a la normalització d'aquestes violències.
- **En l'àmbit de la vida política i l'esfera pública de les dones:** agressions sexuals, assetjament sexual i assetjament per raó de sexe en les relacions laborals que s'estableixen en aquest àmbit; la calúmnia, els insults i les expressions discriminatòries o denigrants de caràcter sexual, així com les amenaces sexuals, com a forma de violència política contra les dones en la vida política, i la divulgació no consentida de continguts íntims o el xantatge de caràcter sexual per canals digitals, aprofitant la visibilitat pública de les dones polítiques, periodistes o activistes.
- Per finalitzar, cal assenyalar que aquelles accions i omissions de **les autoritats, del personal de les administracions públiques i dels agents de qualsevol organisme o institució pública** que retarden, obstaculitzen o impedeixen l'accés a les polítiques públiques i a l'exercici dels drets reconeguts per prevenir o reparar les violències masclistes, incloent les violències sexuals, són reconegudes en el marc legal vigent com a violència institucional.

Malgrat que les violències sexuals encara presenten un elevat grau d'ocultació, la creixent sensibilització social impulsada pel moviment feminista i la millora gradual en l'abordatge de les violències sexuals per part dels poders públics han conduït a un augment sostingut en el nombre de denúncies interposades. El gràfic 1 mostra el volum de denúncies presentades en els darrers cinc anys per delictes relacionats amb la violència sexual en l'àmbit social o comunitari. Cal recordar l'excepcionalitat de l'any 2020 provocada per la pandèmia de la COVID-19, any en què es van interposar menys denúncies pels diferents tipus de violència masclista.

Gràfic 1. Nombre de denúncies a Catalunya per delictes contra la llibertat i la indemnitat sexual en l'àmbit comunitari (2017-2021)

Per grups d'edat, comparant els darrers tres anys, constatem a la taula 1 que la violència sexual té una especial incidència entre les noies i les dones joves, és a dir, les de 13 a 17 anys i les de 18 a 25 anys, acumulant entre ambdós grups més de la meitat del total de denúncies interposades. Tot i que els dos grups d'edat superiors (de 51 a 64 anys i de més de 65 anys) siguin els que menys denúncies interposen, això no vol dir necessàriament que la pateixin amb escassa freqüència, tal com reflecteixen les enquestes de victimització.

La violència sexual té una especial incidència entre les noies i les dones joves, és a dir, les de 13 a 17 anys i les de 18 a 25 anys, acumulant entre ambdós grups més de la meitat del total de denúncies interposades.

Taula 1. Nombre de denúncies a Catalunya per delictes contra la llibertat i la indemnitat sexual en l'àmbit comunitari (2019-2021), per grups d'edat

Grups d'edat	2019	2020	2021
De 0 a 12 anys	337	298	500
De 13 a 17 anys	557	408	681
De 18 a 25 anys	606	517	629
De 26 a 33 anys	273	236	292
De 34 a 40 anys	185	179	200
De 41 a 50 anys	192	177	220
De 51 a 64 anys	76	61	68
65 anys o més	20	16	12
Total	2.246	1.892	2.602

Font: Elaboració pròpia a partir de dades Departament d'Interior (Dades obertes).

L'enquesta de victimització més recent al nostre país és la realitzada pel Departament d'Interior l'any 2019. L'Enquesta sobre les violències sexuals a Catalunya (en endavant, EVSC) té una mostra de 10.015 dones de 16 anys i més residents a Catalunya. S'hi recull la victimització de les dones en dos períodes temporals diferents: d'una banda, els fets patits l'últim any (2019) i, d'altra banda, els fets patits des de l'edat de 15 anys (al llarg de la vida adulta).

L'EVSC recull 21 tipus de violència sexual, en consonància al marc legal vigent fins a l'any 2022. Aquests tipus s'agrupen en 4 grans blocs:

- **Pràctiques sexuals sota coaccions** i/o intimidacions psicològiques.
- **Violències digitals.**
- **Agressions i abusos**¹ (tocaments, violacions i intents de violació).
- **Violències normalitzades**, que comprenen comportaments com exhibicionisme, fregaments, ser acorralada, rebre comentaris o gestos de caràcter sexual no volguts, entre d'altres.

El 78,8% de les dones enquestades han estat víctimes de, com a mínim, un fet de violència sexual des dels 15 anys, és a dir, aproximadament 8 de cada 10 dones de Catalunya. La prevalença dels fets ocorreguts l'any 2019 és d'1 de cada 4 dones (el 24,2%). Per grups d'edat, han patit almenys un fet al llarg de la seva vida el 84% de les

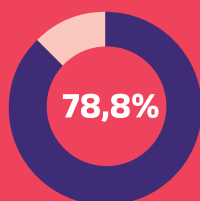
joves de 16 a 29 anys, el 76,2% de les dones d'entre 30 i 49 anys, el 70,1% de les dones entre 50 i 64 anys i el 51,1% de les dones de 65 anys o més.

L'any 2019, el 13,6% del total de fets van ser comesos per un grup (d'entre dos i cinc homes). D'aquestes agressions grupals, gairebé la totalitat són violències normalitzades, especialment comentaris i gestos sexuals, així com, en menor mesura, acorralaments. Pel que fa a les violacions, aquest mateix any, el 5,6% van ser perpetrades en grup. Segons l'informe sobre delictes contra la llibertat i la indemnitat sexual del Ministeri de l'Interior, entre els anys 2016 i 2020 (últimes dades disponibles) van tenir lloc a Catalunya 269 agressions sexuals perpetrades per dos o més homes. Els informes de criminalitat del Ministeri de l'Interior també apunten que no hi ha hagut un augment de les violacions en grup, sinó que s'ha incrementat el nombre de casos que es denuncien.

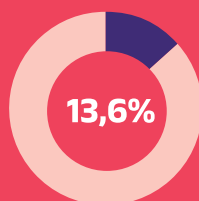
D'acord amb l'EVSC, el 33,4% de les violències sexuals es van produir a l'espai públic (carrers, places, parcs, transport públic, bars, discoteques o espais d'oci) i la gran majoria corresponen a les violències normalitzades. Tan sols en l'àmbit del transport públic, segons una enquesta realitzada l'any 2020 per l'Institut d'Estudis Regionals i Metropolitans de Barcelona (IERMB), 6 de cada 10 dones han estat víctimes d'assetjament sexual almenys una vegada en els darrers dos anys; una xifra que s'enfila a 9 de cada 10 dones entre els 16 i els 29 anys.

1. La distinció entre abús sexual i agressió sexual ha desaparegut del Codi penal l'any 2022, amb l'aprovació de la Llei orgànica 10/2022, de 6 de setembre, de garantia integral de la llibertat sexual.

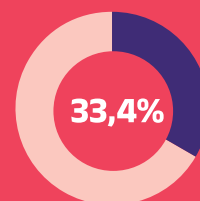
Algunes xifres

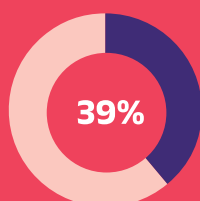
El 78,8% de les dones enquestades han estat víctimes de, com a mínim, un fet de violència sexual des dels 15 anys.

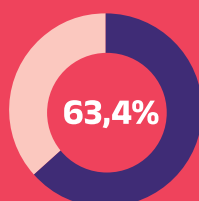
El 13,6% de les violències sexuals van ser comesos per un grup (d'entre dos i cinc homes).

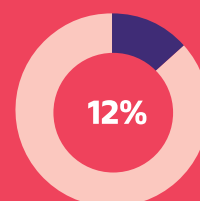
El 33,4% de les violències sexuals es van produir a l'espai públic (carrers, parcs, transport públic, bars, espais d'oci).

El 39% del total de violències sexuals, sobretot les més greus, es produeixen a l'espai privat (habitatges i vehicles privats).

En 6 de cada 10 casos (el 63,4%) l'agressor és un home que la dona coneix o hi té alguna relació.

Tan sols el 12% de les dones que han patit al llarg de la seva vida algun fet que elles han considerat delictiu han presentat denúncia.

A l'espai privat (habitatges i vehicles privats) es produeixen gairebé el 39% del total de violències sexuals, sobretot les més greus: les coaccions i les agressions sexuals. La llar de la dona agredida és l'espai privat on més sovint es produeixen les agressions.

Quant a les violències sexuals digitals (ser amenaçada amb fer públiques fotos o vídeos personals de caràcter sexual o haver-les publicat sense consentiment, rebre fotos o vídeos de contingut sexual sense desitjar-ho, i rebre reiteradament missatges sexuals no volguts al mòbil o a través de les xarxes socials), les plataformes o xarxes socials que han estat més utilitzades com a mitjà per exercir-les, d'acord amb l'EVSC, són Instagram (24%), Facebook (20,5%), WhatsApp (15,4%), el correu electrònic (5,1%) i missatges de text (4%).

D'acord amb l'EVSC, en 6 de cada 10 casos (el 63,4%) l'agressor és un home que la dona coneix o hi té alguna relació (parelles o exparelles, amics, companys de feina, coneguts, veïns, etc.). Per les diferents tipologies de violències sexuals, s'observa que els homes desconeguts són predominants en fets de violències normalitzades i en les violències digitals, mentre que en els casos d'agressions sexuals o pràctiques sexuals sota coacció en la seva gran majoria són homes coneguts, sobretot parelles i exparelles. Concretament, en el 45% de les violacions i els intents de violació l'agressor és la parella.

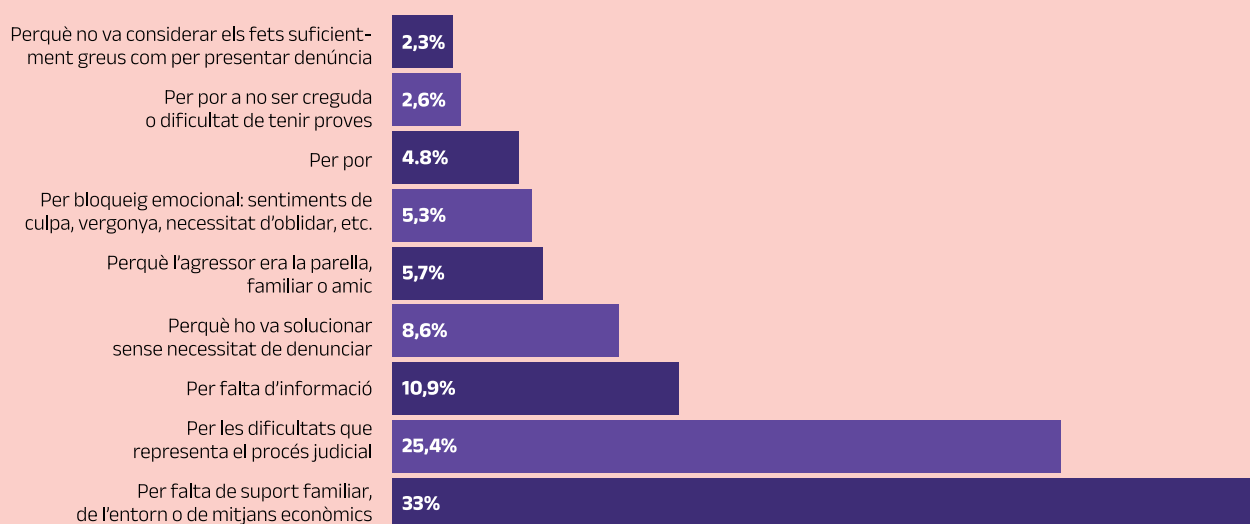
L'EVSC recull que tan sols el 12% de les dones que han patit al llarg de la seva vida algun fet que elles han considerat delictiu han presentat denúncia. Aquest percen-

En 6 de cada 10 casos l'agressor és un home que la dona coneix o hi té alguna relació. En els casos d'agressions sexuals o pràctiques sexuals sota coacció en la seva gran majoria són homes coneguts, sobretot parelles i exparelles. Concretament, en el 45% de les violacions i els intents de violació l'agressor és la parella.

tatge és inferior al de la denúncia de fets de violències masclistes considerades en el seu conjunt. Fins i tot en el cas dels fets més greus (pràctiques sexuals sota coaccions i intimidacions psicològiques, tocaments amb violència, violacions o intents de violació) el percentatge de denúncia és molt baix: el 10,4% pels fets de l'any 2019 i el 16% pels fets patits des dels 15 anys.

Són múltiples els motius pels quals no es denuncia. Tal com recull el gràfic 2, per a un 33% de les dones el fet ocorregut no era suficientment greu com per presentar denúncia, fet que mostra la naturalització i la minimització de les violències sexuals. El 25,4% mostra por a no ser creguda o a no tenir proves suficients. La resta de respostes subratllen també la por, la vergonya o la culpa, així com la manca d'informació o les dificultats que suposa iniciar un procés judicial.

Gràfic 2. Motius pels quals les dones no denuncien les violències sexuals

Per acabar, tal com emfasitza la Llei 17/2020, cal tenir en compte la interseccionalitat, és a dir, la concurrència d'altres eixos de desigualtat i de discriminació que fa que les violències masclistes impactin de manera agreujada i diferenciada en les dones. Pel que fa a les dones grans, l'estudi Les violències masclistes vers les dones grans: una aproximació feminista i interseccional (Fundació Aroa, 2019) apunta que són les més vulnerables a la violència masclista degut als menors ingressos, menys xarxa social i menys autonomia personal, però també a la manca de detecció d'una violència continuada. El 40% de les entrevistes en l'estudi Mujeres mayores de 65 años víctimas de violencia de género (Delegació del Govern contra la Violència de Gènere, Ministeri d'Igualtat, 2019) ha patit violència masclista durant més de 40 anys, i el 27% l'ha patida entre 20 i 30 anys. Les violències sexuals més esmentades són haver mantingut relacions sexuals contra la seva voluntat (violació dins el matrimoni), en un 56% dels casos, i ser obligades a realitzar pràctiques sexuals que han considerat humiliants o degradants, en el 37% dels casos.

Quant a les dones amb discapacitat, els resultats de la Macroencuesta de violencia contra la mujer (Delegació del Govern contra la Violència de Gènere, Ministeri d'Igualtat, 2019), mostren que les dones amb discapacitat acreditada igual o superior al 33% han patit violència sexual fora de la parella al llarg de les seves vides amb més proporció (10,3%) que les dones sense discapacitat acreditada (6,2%), i també és més alt el percentatge de les que l'han patida en la infància (6,3% vs. 3,3%), especialment per part de familiars, amics o coneguts homes. A Catalunya, segons dades de l'EVSC, el 10,8% de les enquestades afirmava tenir alguna discapacitat, de les quals el 63% havia patit algun fet de violència sexual.

Les dones amb discapacitat igual o superior al 33% han patit violència sexual fora de la parella al llarg de les seves vides amb més proporció que les dones sense discapacitat i també és més alt el percentatge de les que l'han patida en la infància, especialment per part de familiars, amics o coneguts homes.

En el cas de les treballadores de la llar i de les cures, un sector ocupat majoritàriament per dones migrades, l'assetjament sexual hi té una incidència molt elevada, al voltant del 25%.

En el cas de les treballadores de la llar i de les cures, un sector ocupat majoritàriament per dones migrades, l'assetjament sexual hi té una incidència molt elevada. Diferents estudis coincideixen a assenyalar que el pateixen habitualment al voltant del 25% d'aquestes treballadores², ja siguin tocaments, acorralaments, insinuacions amb caràcter sexual, assalt sexual o pressió per realitzar actes sexuals sota amenaça d'acomiadament. La precarietat laboral dels contractes temporals, els horaris nocturns, la informalitat o l'absència de contracte i, de manera cabdal en molts casos, la situació d'irregularitat administrativa, no només faciliten l'assetjament sinó també la seva invisibilització i la major impunitat dels agressors.

D'aquesta manera, les violències sexuals envers les dones migrades són la conjunció de la vulnerabilitat jurídica, econòmica i social que produeix el sistema. L'estudi més recent elaborat a Catalunya —a partir d'una enquesta a 80 dones migrades contactades a través de les associacions Mujeres Pa'lante i Mujeres Migrantes Diversas— indica que el 41% han estat objecte d'insinuacions o comentaris de caràcter sexual, el 28% han patit tocaments o apropaments excessius, el 10% han rebut demandes de relacions sexuals i el 10% han estat sexualment agredides³.

2. Acoso sexual y mujeres migradas. Estudio cuantitativo sobre la percepción del acoso sexual por parte de mujeres migradas (Associació Mujeres con Voz i Sortzen, 2014; Euskadi); Derecho a una vida libre de violencias (Asociación de Investigación y Especialización sobre Temas Latinoamericanos, AIETI, Servicio Doméstico Activo, SEDOAC, i Amalgama, 2017; Madrid).

3. Sílvia Bofill i Norma Véliz, Assetjament sexual en dones migrades treballadores de la llar i les cures (Fundació Irla, Barcelona, 2019). Disponible a: irla.cat/publicacions/assetjament-sexual-dones-migrades-treballadores-llar-cures

02

Antecedents i canvis
normatius

Antecedents i canvis normatius

02

L'elaboració del Model d'abordatge de les violències sexuals ha partit, d'una banda, de les mancances detectades en les diagnosi dutes a terme en els darrers anys a Catalunya i, d'altra banda, de les profundes transformacions del marc normatiu català, estatal i internacional en matèria de violències masclistes, en general, i de violències sexuals, en particular.

2.1. Antecedents

El 6 de febrer de 2015 es va constituir el Grup de Treball per a l'Abordatge de les Violències Sexuals en el si de la Comissió Nacional per a una Intervenció Coordinada contra la Violència Masclista (CNVM). Aquesta Comissió, liderada i presidida actualment pel Departament d'Igualtat i Feminismes, és l'encarregada d'impulsar, fer el seguiment i avaluar les actuacions que duu a terme la Generalitat de Catalunya per a l'erradicació de les violències masclistes, tot fomentant instruments de participació, col·laboració i cooperació entre administracions públiques, organitzacions socials, agents econòmics i socials, entitats de dones i professionals dels diferents àmbits.

L'objectiu fonamental d'aquest grup de treball era l'elaboració d'un model d'intervenció de les violències sexuals a Catalunya, dirigit a dones, adolescents i nenes, que servís de base per a una intervenció integral (àmbit social, salut, seguretat, execució penal, educació, món laboral, etc.) arreu del país, incloent-hi la prevenció, la coordinació dels circuits i els criteris òptims dels protocols

d'actuació, considerant l'especificitat de les violències patides en totes les etapes del cicle de vital de les dones i tenint en compte la intersecció de desigualtats.

Simultàniament, es va encarregar una conceptualització àmplia del fenomen a l'entitat Creación Positiva i al Grup de Recerca Antígona (UAB). Fruit d'aquest treball conjunt, el Marc conceptual sobre les violències sexuals: un marc conceptual, teòric i ètic va constituir el document base per a la realització de dos estudis diagnòstics que es van treballar de forma paral·lela i coordinada:

- **Diagnosi sobre el model** d'abordatge de les violències sexuals a Catalunya, Creación Positiva (2016).
- **Marc jurídic internacional, estatal i autonòmic de les violències sexuals** (matrimonis forçats, mutilacions genitals femenines, tràfic d'éssers humans amb finalitat d'explotació sexual, assetjament i agressions sexuals), Grup de Recerca Antígona, UAB (2016).

Les principals mancances detectades van ser les següents:

- **Comprensió fragmentada i restringida de les violències sexuals**, fruit del paradigma penal predominant, malgrat els canvis socials impulsats pel moviment feminista que assenyalen les violències sexuals i les desnaturalitzen. Per exemple, el predomini d'un imaginari social estereotipat en què les violències sexuals s'associen a agressions sexuals per part d'un desconegut, de nit, de perfil psicopàtic, etc. ha dificultat la detecció, escolta i atenció de la gran majoria de violències sexuals.
- **Manca d'especialització i actualització del marc jurídic**, no ajustat a la normativa internacional vigent, fet que no ha permès fer un abordatge adequat, amb eines específiques, de les violències que ocorren en els diferents àmbits.
- **Iniquitat territorial en l'accés als recursos i serveis** que donen resposta a les necessitats de les dones davant les violències sexuals. Aquestes dificultats són especialment greus en situacions d'emergència, les quals requereixen atenció especialitzada immediata, però també en les situacions de crisi davant fets que són menys recents.
- **Dèficits en la coordinació de les diferents institucions i organismes** responsables de l'abordatge de les violències masclistes, incloent-hi les violències sexuals, fragmentació de les respostes i manca de lideratge clar.
- **Manca de prevenció específica** de les violències sexuals, amb inexistència d'estratègia i planificació d'actuacions integrades. En aquest sentit, les diagnòsis subratllaven que la prevenció ha de ser central en l'abordatge de les violències sexuals. No és un accessori a l'atenció directa, ja que és clau en la reparació.

Un cop dut a terme tot aquest treball de diagnòstic, el Grup de Treball per a l'Abordatge de les Violències Sexuals es va tornar a reunir l'any 2018 i va determinar que s'encarregaria el disseny del model d'abordatge a una entitat especialitzada. El document es va presentar i acordar pel Grup de Treball els mesos de maig i juny de 2021 i constitueix la base del model que es presenta aquí.

2.2. Canvis en el marc normatiu i orientador

L'any 2011 es va adoptar el Conveni del Consell d'Europa sobre prevenció i lluita contra la violència contra les dones i la violència domèstica (més conegut com Conveni d'Istanbul), que va ser ratificat per l'Estat espanyol i va entrar en vigor el 2014. S'hi estableixen clarament les obligacions dels poders públics en matèria de prevenció, protecció, investigació i coordinació. Així mateix, el Conveni d'Istanbul es basa en un enfocament centrat en les víctimes o supervivents, fomentant el respecte i l'empoderament de les dones i nenes.

Pel que fa a les Nacions Unides, l'any 2017 el Comitè per a l'Eliminació de la Discriminació contra les Dones (Comitè CEDAW, per les seves sigles en anglès) va adoptar la Recomanació general 35, sobre violència contra les dones per raó de gènere, que actualitza la Recomanació general 19 (1992). Aquesta Recomanació clarifica les obligacions dels poders públics en matèria de prevenció, protecció, investigació i sanció, com també pel que fa a la reparació, recollida de dades i coordinació. Emfatitza que totes les mesures han d'aplicar-se amb un enfocament centrat en la víctima/supervivent, reconeixent les dones com a subjectes de drets i promovent la seva agència i autonomia, i incloent-hi el desenvolupament maduratiu i les capacitats que aquest comporta en el cas de les nenes, des de la infància fins a l'adolescència.

La Recomanació 35, a més, insta al disseny i l'aplicació de polítiques amb la participació de les dones, especialment d'aquelles que pateixen discriminació múltiple. Així mateix, subratlla que les violències masclistes, incloses les violències sexuals, han de ser enteses com un problema social i, per tant, les respostes han d'anar més enllà dels casos, autors i víctimes/supervivents individuals.

A Catalunya, en consonància amb aquests desenvolupaments internacionals, la Llei 17/2020, del 22 de desembre, de modificació de la Llei 5/2008, del dret de les dones a erradicar la violència masclista va incorporar noves perspectives d'anàlisi, d'intervenció i de comprensió de les violències masclistes, com ara l'enfocament interseccional, que fa referència a la interacció de diferents categories productores de desigualtats (com l'origen, el color de la pell, el fenotip, l'ètnia, la religió, la situació administrativa, l'edat, la classe social, la precarietat econòmica, la discapacitat funcional o psíquica, les addiccions, l'estat serològic, la privació de llibertat o la diversitat sexual i de gènere) i que han de ser tingudes en compte en les intervencions.

La Llei 17/2020 també ha reconegut formes de violència que estaven invisibilitzades, com l'obstètrica, la digital, la vicària i la de segon ordre, així com nous àmbits on es poden manifestar les violències masclistes, com l'educatiu, el digital, la vida política i l'institucional. L'amplitud de l'àmbit de la violència institucional desborda la revictimització o victimització secundària que havia estat incorporada l'any 2008 i abasta, per exemple, les vulneracions dels drets sexuals i reproductius, la violència obstètrica, la negligència o inadequació de la resposta davant casos d'assetjament ocorreguts en les administracions públiques o l'ús institucional de la falsa síndrome d'alienació parental.

Recull, a més, el concepte de diligència deguda, que és l'obligació dels poders públics d'adoptar mesures legislatives i de qualsevol altre ordre per actuar amb la celeritat i l'eficiència necessàries per prevenir, investigar, perseguir, castigar i reparar adequadament els actes de violència masclista i protegir-ne les víctimes. L'estàndard de diligència deguda qualifica i concreta com han de complir-se les obligacions legals per garantir l'accés efectiu als drets de dones, infants i adolescents. Ofereix, així, un marc d'avaluació per determinar el compliment eficaç de les obligacions de prevenir i reparar les violències masclistes.

Quant a les violències sexuals, la Llei 17/2020 posa en el centre la noció de consentiment sexual, definit en l'arti-

cle 3 de la manera següent: "La voluntat expressa, emmarcada en la llibertat sexual i en la dignitat personal, que dona pas a l'exercici de pràctiques sexuals i l'avalua. La prestació del consentiment sexual s'ha de fer des de la llibertat, ha de romandre vigent durant tota la pràctica sexual i està acotada a una persona o diverses persones, a unes determinades pràctiques sexuals i a unes determinades mesures de precaució, tant davant d'un embaràs no desitjat com d'infeccions de transmissió sexual. No hi ha consentiment si l'agressor crea unes condicions o s'aprofita d'un context que, directament o indirectament, imposin una pràctica sexual sense comptar amb la voluntat de la dona".

En l'àmbit estatal, recentment s'ha aprovat la Llei orgànica 10/2022, de 6 de setembre, de garantia integral de la llibertat sexual, més coneguda com a Llei del "només sí és sí", la qual introdueix canvis en la definició penal dels delictes sexuals i reforça una comprensió de les violències sexuals des d'una perspectiva centrada en les supervivents i en la garantia dels seus drets.

Fruit d'aquests canvis normatius, el 13 de juliol de 2022, el Departament d'Igualtat i Feminismes va presentar a la Comissió Nacional per a una Intervenció Coordinada contra la Violència Masclista (CNMV) el Protocol marc per una intervenció amb la diligència deguda en situacions de violència masclista que ha d'esdevenir el nou marc d'abordatge d'aquesta vulneració dels drets humans de les dones arreu del país. Aquest document, aprovat el 13 d'octubre de 2022, parteix d'un enfocament centrat en les necessitats i els drets humans de les dones, infants i adolescents en situació de violència masclista, reconeixent-les com a titulars de drets i promovent la seva capacitat per actuar i la seva autonomia.

El Protocol marc per una intervenció amb la diligència deguda en situacions de violència masclista, aprovat el 13 d'octubre de 2022, parteix d'un enfocament centrat en les necessitats i els drets humans de les dones, infants i adolescents en situació de violència masclista, reconeixent-les com a titulars de drets i promovent la seva capacitat per actuar i la seva autonomia.

03

El Model d'abordatge
de les violències
sexuals

El Model d'abordatge de les violències sexuals

03

El Model d'abordatge de les violències sexuals que es presenta aquí suposa un canvi profund en la manera d'entendre la violència masclista més prevalent i és un gir de 180 graus en la manera de fer les intervencions. Dona compliment als instruments internacionals en matèria de drets humans de les dones que estableixen les obligacions dels poders públics en matèria de violències masclistes, en general, i de violències sexuals, en particular.

3.1. Canvis clau que introdueix el model

Aquest Model parteix de tres canvis essencials en l'abordatge de les violències sexuals:

- **Canvi de comprensió del fenomen**
- **Canvi d'enfocament respecte de les intervencions dels poders públics**
- **Canvi en el paradigma d'intervenció.**

3.1.1. Canvi de comprensió sobre el fenomen de les violències sexuals

Les violències sexuals no són un problema individual i puntual; són un problema social i polític, de caràcter estructural, que requereix una prevenció més potent.

Quan les violències sexuals són considerades només com a fets delictius, predomina el marc de la responsabilitat penal, malgrat que la gran majoria de casos no arriben a denunciar-se —i encara menys a obtenir una condemna. De la mateixa manera, els serveis i els recursos es defineixen sobre la base de l'existència de víctimes i autors individuals, posant el focus en el risc de patir violència o en els programes per evitar-ne la reincidència. Urgeix superar aquesta comprensió.

Les violències sexuals són un problema social i polític de primer ordre, de caràcter estructural, basat en les relacions de poder patriarcal. Cal posar el focus en els múltiples factors socials que les causen, les justifiquen o les naturalitzen, i promoure masculinitats antimasclistes i igualitàries. Per aquest motiu, la prevenció és un eix fonamental per a l'erradicació de les violències sexuals. Tota la societat s'ha d'implicar en la prevenció i en la construcció de la seguretat en un sentit positiu. Cal aprendre a anomenar i desnaturalitzar les violències sexuals, a erradicar mites i a desterrar els imaginaris del terror sexual, així com a generar una cultura del consentiment i del desig sexual en plena llibertat.

3.1.2. Canvi d'enfocament respecte de la responsabilitat dels poders públics

Es passa d'un enfocament penal a un enfocament de drets humans molt més exigent amb la responsabilitat dels poders públics en l'erradicació de les violències sexuals.

Tot i que tan sols són delictes aquelles conductes recollides al Codi penal, hi ha altres tipus de violències sexuals que atempten contra l'autonomia i la integritat sexual que poden tenir greus impactes en la vida de les dones. Les violències sexuals, com la resta de manifestacions de violència masclista, són una forma de discriminació contra les dones i una violació dels seus drets humans, des dels drets a la integritat física, psíquica i sexual, a la salut, a la llibertat i a la seguretat, fins als drets a l'educació, al treball o a la llibertat d'expressió.

Quan les violències sexuals s'interpreten com un problema social i polític de violació dels drets humans, és exigible la responsabilitat de tots els poders públics i llur obligació tant de prevenció (protecció, formació, sensibilització, etc.) com de reparació (atenció, investigació i sanció). Aquestes obligacions són independents entre si. Per tant, la denúncia o la condemna penal de l'agressor no poden ser requisits per donar compliment a la resta de les obligacions que, a més, s'han de dur a terme amb la diligència deguda, garantint la no-revictimització. Així, doncs, cal destinar-hi els recursos humans i econòmics adequats i suficients, garantir l'equitat territorial, enfortir la coordinació interinstitucional i intersectorial per a un funcionament més eficaç dels serveis, circuits i protocols, i vetllar per a l'eliminació de qualsevol tipus de violència institucional.

La denúncia o la condemna penal de l'agressor no poden ser requisits per donar compliment a la resta de les obligacions que, a més, s'han de dur a terme amb la diligència deguda, garantint la no-revictimització.

3.1.3. Canvi en el paradigma d'intervenció

Es posen al centre les necessitats i els drets de les dones, infants i adolescents, perquè són els serveis i recursos existents els que s'han d'adaptar i no a la inversa.

Totes les intervencions, tant de prevenció com de reparació, s'han de dissenyar i aplicar a partir de les necessitats i les decisions de les víctimes/supervivents, en tant que titulars de drets, tot respectant els ritmes, les necessitats i l'autonomia en la presa de decisions. Les mesures de reparació han d'incloure tant l'acompanyament i l'atenció a les violències sexuals recents com a les situacions de crisi derivades de violències sexuals menys recents.

Quan les violències sexuals s'interpreten com un problema social i polític de violació dels drets humans, és exigible la responsabilitat de tots els poders públics i llur obligació tant de prevenció com de reparació.

Totes les mesures s'han de concebre amb la participació de les dones, atenent a la interseccionalitat i, per tant, assegurant la participació de dones migrades, dones racialitzades, dones joves, dones grans, dones amb discapacitat o dones lesbianes, bisexuals, trans o intersexuals (LBTI). A més, les intervencions s'han de realitzar conjuntament amb el context social i comunitari en què es produeixen les violències, ja sigui per garantir una prevenció més efectiva ja sigui per garantir la reparació, tant a la dona com al seu entorn més proper o comunitat afectada per l'impacte d'un fet de violència sexual (per exemple, davant les agressions sexuals visibilitzades als mitjans de comunicació). Atès que les diferents comunitats que conviuen a la nostra societat (culturals, educatives, esportives, religioses, artístiques, veïnals, polítiques o activistes) són agents transformadors de les seves pròpies realitats, cal promoure la seva participació activa i el desenvolupament de recursos de base comunitària.

3.2. Un model de país

El Model d'abordatge de les violències sexuals és un model de país liderat pel Departament d'Igualtat i Femines i que ha de ser desplegat des del principal òrgan de coordinació de les actuacions en aquesta matèria, la Comissió Nacional per una Intervenció Coordinada contra les Violències Masclistes (CNVM), presidit pel mateix Departament.

Suposa, d'una banda, un treball interdepartamental en el si de la Generalitat de Catalunya i, d'altra banda, un treball coordinat tant amb les administracions locals i les entitats municipalistes, per garantir l'equitat territorial, com amb el moviment feminista, la societat civil organitzada, el tercer sector, els agents econòmics i socials i els col·legis professionals.

Aquest treball es realitza des de diferents comitès i grups d'aquest òrgan:

- **Comitè per al desplegament del Model d'abordatge de les violències sexuals:** Desplegament sectorial i territorial de les accions i seguiment de la implementació del Model.
- **Grup de treball sobre prevenció:** Integració de les accions del Model en el disseny de l'Estratègia nacional de prevenció de la violència masclista que es presentarà el 2023.
- **Grup d'anàlisi de casos complexos:** Recollida de bones pràctiques en la reparació de les violències sexuals.
- **Grup de treball sobre avaluació:** Participació de les entitats de dones en l'avaluació de la Xarxa d'Abordatge en situacions de violències masclistes i del mateix Model.

El Model també quedarà també recollit com un capítol específic del Protocol marc per una intervenció amb la diligència deguda en situacions de violència masclista.

3.3. Eixos del model

Les accions del model s'articulen en dos gran eixos, prevenció i reparació, i es despleguen al llarg dels propers tres anys, a partir del quart trimestre de 2022. A continuació es resumeixen els objectius generals i específics dels dos eixos.

3.2.1. Prevenció

Comprèn les polítiques públiques de prevenció dirigides a provocar canvis institucionals, socials i culturals de caràcter estructural. La prevenció també es desenvolupa a través de les actuacions a implementar davant de les situacions concretes de violència sexual, ja sigui una vivència individual o una vivència col·lectiva que afecti un grup de dones, infants o adolescents. Per exemple, un cas d'agressió sexual pot tenir impacte en la comunitat o en el grup classe de l'institut on acudeix la víctima/supervivent. Aquest exemple il·lustra com la prevenció és clau també en la reparació: treballar amb aquest grup classe a l'institut és reparador per a la ma-

teixa noia en la seva tornada i genera un efecte preventiu per a la resta del grup.

En ambdós casos, la prevenció de caràcter més estructural i la que es deriva d'un cas concret, cal atendre les diverses interseccions de desigualtat, amb un acompanyament des dels serveis, les institucions i les comunitats dirigit a evitar, aturar, erradicar i reduir l'impacte d'aquesta violència.

Així mateix, la prevenció implica dur a terme intervencions amb agressors, les quals s'han de dissenyar atenent la seva edat.

Accions i any d'implementació

Accions de prevenció de caràcter general estructural

- 01.** Implementar campanyes informatives i de conscienciació sobre les violències sexuals. **2023, 2024, 2025**
- 02.** Dur a terme campanyes específiques a l'estiu i elaborar eines pels entorns festius dels ens locals: formació, falques, material gràfic, etc. **2024, 2025**
- 03.** Elaborar un nou protocol de prevenció del sexisme i violències en l'espai públic i els entorns d'oci, per alinear els marcs i els procediments dels diversos protocols existents. **2023**
- 04.** Vincular els punts liles d'arreu del país al protocol de prevenció del sexisme i violències en l'espai públic i els entorns d'oci, així com dotar-los de les eines formatives necessàries. **2023**
- 05.** Crear un espai web amb informació específica i assessorament sobre violències sexuals, dirigida a diversos públics. **2025**

Àmbit educatiu

- 06.** Implementar l'educació sexoafectiva com a contingut curricular, des de l'etapa de 0 a 3 anys en tota l'educació obligatòria. **2023**
- 07.** Actualitzar el pla "Escoles lliures de violència", amb eines de prevenció específiques que abordin les violències sexuals. **2023**
- 08.** Fer formació específica als diferents actors de la comunitat educativa vinculada a la Guia d'acompanyament i bon tracte a l'alumnat que verbalitza situacions de violències sexuals. **2023, 2024**
- 09.** Crear eines per a l'acompanyament en l'àmbit educatiu després d'una situació d'alt impacte, a partir de la Unitat de Suport a l'Alumnat en Situació de Violència (USAV). **2023**
- 10.** Elaborar una guia d'actuació i avaluació per als centres educatius on s'hagin produït situacions de violència sexual. **2024**
- 11.** Treballar, conjuntament amb la inspecció educativa, els criteris i les eines per a la inspecció de processos vinculats als casos de violències sexuals, amb garanties per a la no repetició. **2023**

- 12.** Elaborar el protocol guia per prevenir i actuar contra la violència masclista, l'assetjament sexual i l'assetjament per raó de sexe, orientació sexual, identitat de gènere o expressió de gènere en l'àmbit universitari. **2023**
- 13.** Signar convenis de derivació i atenció des de les unitats d'igualtat de les universitats a la Xarxa d'Abordatge en situacions de violències masclistes. **2023**
- 14.** Treballar, conjuntament amb les entitats d'educació no formal i educació en el lleure, accions de prevenció de les violències sexuals. **2022, 2023, 2024**
- 15.** Dotar d'eines els centres de guarda i educació d'infants i adolescents per a la prevenció i l'actuació davant possibles situacions de tràfic d'éssers humans i matrimonis forçats. **2023**

Àmbit comunitari

- 16.** Elaborar el protocol d'actuació davant situacions d'alt impacte comunitari. **2023**
- 17.** Elaborar un model d'abordatge de les situacions de matrimonis forçats que actualitzi el protocol actualment vigent. **2023**
- 18.** Generar sistemes de prevenció i atenció de l'assetjament sexual al transport públic, dins de la incorporació de la perspectiva de gènere en la planificació de la mobilitat. **2023**
- 19.** Fer el seguiment i l'avaluació de l'aplicació del Protocol unitari i integral d'abordatge d'agressions sexuals per al sistema de mobilitat i transport públic. **2023, 2024, 2025**
- 20.** Promoure xarxes veïnals compromeses amb l'erradicació de les violències sexuals i la creació de xarxes de suport. **2023**
- 21.** Implicar els comerços en la prevenció de les violències sexuals. **2023**
- 22.** Recollir bones praxis i propostes d'actuació davant les violències sexuals de les entitats de dones, a partir dels espais del Consell Nacional de Dones de Catalunya (CNDC) i altres entitats que hi estiguin treballant. **2023**

Àmbit cultural

- 23.** Elaborar el protocol guia de prevenció i atenció a les violències masclistes en l'àmbit de la cultura. **2023**
- 24.** Fer formació específica als agents culturals vinculada al protocol de prevenció i atenció a les violències masclistes en l'àmbit de la cultura. **2023, 2024**
- 25.** Definir i implementar la figura de la "coordinació d'intimitat" en les produccions audiovisuals i teatrals. **2023**
- 26.** Recollir bones praxis i propostes d'actuació davant les violències sexuals de les entitats de cultura popular i altres entitats que hi estiguin treballant. **2024**
- 27.** Elaborar un protocol específic per a l'àmbit de la cultura popular i tradicional, conjuntament amb les entitats dels diversos sectors culturals. **2024**
- 28.** Crear una guia de bones pràctiques en centres d'ensenyament de l'àmbit cultural (artístic, audiovisual etc.). **2024**

Àmbit esportiu

- 29.** Efectuar el seguiment i l'actualització dels protocols en l'àmbit esportiu, incloent-hi les entitats esportives, les federacions i organismes com el Consell Català de l'Esport, l'Institut Nacional d'Educació Física de Catalunya (INEFC), el Centre d'Alt Rendiment (CAR), el Canal Olímpic de Catalunya o el Circuit de Motocròs de Catalunya. **2023**
- 30.** Efectuar el seguiment i l'actualització de la Guia per a persones adultes: (Re)conèixer, parlar i actuar. **2023**
- 31.** Elaborar un protocol guia per a espais esportius privats (gimnasos, centres esportius, clubs...). **2025**

Àmbit laboral

- 32.** Actualitzar el Protocol per a la prevenció, la detecció, l'actuació i la resolució de situacions de violència masclista, d'assetjament sexual, per raó del sexe, de l'orientació sexual i/o de la identitat sexual a l'Administració de la Generalitat de Catalunya i els protocols específics associats (Mossos d'Esquadra, professorat, etc.). **2023**
- 33.** Oferir un servei d'assessorament i seguiment dels protocols de les diferents formes de violències masclistes en l'àmbit laboral per les administracions públiques, les empreses i el tercer sector. **2025**
- 34.** Treballar en el si del Consell de Relacions Laborals de Catalunya el desplegament del Model en els protocols d'àmbit laboral, així com el disseny de noves formacions. **2023**
- 35.** Treballar, conjuntament amb la inspecció laboral, els criteris i les eines per a la inspecció dels procediments vinculats als casos de violències sexuals, amb garanties per a la no repetició. **2024**
- 36.** Realitzar formacions sobre prevenció de les violències sexuals a empreses i entitats del sector del treball domèstic i de cures. **2023**
- 37.** Fer formació a la xarxa d'atenció especialitzada del Servei d'Ocupació de Catalunya (SOC) per millorar la prevenció i l'acompanyament en els casos de violències sexuals. **2023**

Àmbit de la vida política

- 38.** Elaborar un protocol guia per a la prevenció i l'atenció de les violències en el marc de la vida política i l'esfera pública de les dones per als partits polítics. **2023**
- 39.** Elaborar un protocol guia per a la prevenció i l'atenció de les violències en el marc de la vida política per als ens locals (ajuntaments, consells comarcals i diputacions). **2023**

Àmbit digital

- 40.** Dissenyar circuits que facilitin el suport, l'orientació i l'atenció a les violències sexuals en l'àmbit digital que puguin patir activistes, periodistes o altres dones amb perfils públics. **2024**
- 41.** Informar, formar i difondre els mecanismes de preservació de prova en les violències sexuals que es poden donar en l'àmbit digital. **2024**
- 42.** Facilitar el coneixement dels serveis d'atenció específics en àmbits de la cultura digital, com les noies/dones videojugadores (gamers). **2024**

Àmbit dels mitjans de comunicació

- 43.** Actualitzar la guia per informar sobre violències sexuals per part dels mitjans de comunicació. **2024**
- 44.** Promoure l'educació mediàtica relativa a les imatges de contingut sexual a què accedeixen infants i adolescents, a partir de la creació de continguts específics en espais infantils i xarxes juvenils. **2023**

Creació de saber i coneixement sobre la problemàtica

- 45.** Realitzar una enquesta sobre les violències sexuals des d'una perspectiva interseccional. **2024**
- 46.** Estudiar fenòmens concrets al voltant de les violències sexuals, com ara les agressions comeses en grup, l'augment de denúncies i noves estratègies de prevenció i de reparació. **2024**
- 47.** Fer un estudi sobre les resistències a les accions per promoure la llibertat sexual i l'erradicació de les violències sexuals per part de nois joves, plantejant possibles mesures d'intervenció. **2025**

Actuacions que requereixen intervencions especialitzades

- 48.** Prestar suport a les entitats de dones migrades per tal de realitzar formació en drets, donar a conèixer la Xarxa d'Abordatge en situacions de violències masclistes i facilitar l'acompanyament als serveis. **2023**
- 49.** Garantir l'accés de les dones amb discapacitat a la Xarxa d'Abordatge en situacions de violències masclistes generant materials i propostes d'actuació per afavorir l'accessibilitat dels serveis. **2024, 2025**
- 50.** Realitzar prevenció específica en recursos residencials (residències) i altres espais de gent gran (cassals de gent gran, centres cívics, etc.). **2024**
- 51.** Millorar l'accés de les dones d'entorns rurals a la Xarxa d'Abordatge en situacions de violències masclistes (increment de la itinerància en els serveis i suport per al transport). **2024**

Intervenció amb nois i homes

- 52.** Elaborar un pla de masculinitats, incloent-hi intervencions amb homes que sol·liciten voluntàriament atenció. **2023**
- 53.** Crear noves eines de prevenció, en l'espai digital, dirigides a col·lectius de nois joves. **2024**

3.2.2. Reparació

La reparació integral està constituïda pel conjunt de mesures socials, jurídiques, econòmiques, laborals, sanitàries, educatives o d'altres tipus adoptades pels diversos organismes i agents responsables de la intervenció en matèria de violències masclistes. Aquestes mesures tenen per objecte restablir els drets vulnerats o en risc de vulneració en tots els àmbits danyats, a partir de les necessitats de dones, infants i adolescents, garantint-ne la no repetició i l'absència de revictimització.

Sovint no es tracta només de tornar a l'estat previ a la violència —que és un objectiu mínim, el punt de partida de la reparació—, perquè la situació prèvia pot ser també una situació d'intersecció de vulnerabilitats. Es tracta també de garantir tots els drets i de promoure les transformacions personals, socials, comunitàries i institucionals necessàries perquè tals formes de violència no tornin a succeir.

En la reparació cal donar resposta, amb circuits específics, a diversos temps. D'una banda, les situacions de violències sexuals recents, les quals poden ser d'emergència, perquè hi ha una amenaça immediata per a la vida i/o la salut de la persona, o bé d'urgència, quan no hi ha aquesta amenaça immediata, però cal que l'atenció es faci en un temps determinat per evitar que la situació empitjori o que es perdi informació. D'altra banda, les situacions de violències sexuals no recents, ja que, de fet, molt sovint les violències sexuals són identificades dies, setmanes, mesos o anys més tard d'haver succeït. En ambdós casos poden donar-se situacions de crisi. La crisi és una situació que no pot ser anticipada, que apareix de forma sobtada i que amenaça el benestar físic o psicològic de la persona. Per aquest motiu, cal atendre específicament aquesta crisi a partir d'uns primers auxilis psicològics. Aquesta atenció és clau per poder afrontar allò que s'està vivint i en molts casos resultarà imprescindible per iniciar el procés terapèutic necessari.

La reparació també pot requerir la investigació i la sanció, tot i que no sempre es judicialitzin les violències viscudes. La investigació i la sanció han d'enfortir la perspectiva victimològica i proporcionar garanties de no revictimització.

Cal entendre que, sovint, els ritmes o tempos, les necessitats prioritàries i les possibilitats de les dones, infants i adolescents de sostenir un procés d'investigació i sanció no són els mateixos que els que marquen els cossos de seguretat i els operadors jurídics (fiscalia, advocacia o judicatura). Això requereix arribar a acords amb les dones, garantint el respecte als seus drets, ritmes i autonomia en la presa de decisions.

Finalment, les garanties de no repetició són un estàndard del dret internacional dels drets humans en matèria de reparació integral. Es refereixen a les mesures implementades per les administracions públiques que comprometen tant els poders públics com la societat en conjunt, amb la finalitat de garantir que les violacions dels drets humans no tornin a ocórrer i d'evitar processos de revictimització. Des d'aquesta perspectiva, l'eix de reparació s'entrecrua amb l'eix de prevenció, ja que les polítiques públiques destinades a erradicar les violències masclistes institucionals són polítiques que generen canvis estructurals en les institucions que treballen per garantir el dret a una vida lliure de violències masclistes.

Per aquest motiu, la reparació també parteix de la detecció de les violències institucionals, tant de les vinculades a omissions com de les que constitueixen males pràctiques que vulnereu drets o que no tenen en compte les necessitats de les dones, infants i adolescents. Una de les eines clau per vetllar per la diligència deguda, les garanties de no repetició i la detecció de possibles violències institucionals és la coordinació interinstitucional i intersectorial, la qual té com a espai de referència i lideratge la Comissió Nacional per una Intervenció Coordinada contra les Violències Masclistes.

La investigació i la sanció han d'enfortir la perspectiva victimològica i proporcionar garanties de no revictimització. Requereix arribar a acords amb les dones, garantint el respecte als seus drets, ritmes i autonomia en la presa de decisions.

Accions de reparació i de coordinació en l'atenció

- 54.** Transformar el telèfon 900 900 120 d'un servei d'informació a un servei d'atenció i derivació, especialitzat en violències sexuals. **2022**
- 55.** Crear un servei d'intervenció en crisi (SIC) territorialitzat, amb atenció psicològica d'emergència per atendre situacions recents i no recents. **2023**
- 56.** Ampliar la xarxa de serveis d'intervenció especialitzada (SIEs) arreu del país, com a serveis especialitzats en violències masclistes i en violències sexuals. **2023, 2024**
- 57.** Augmentar el nombre de professionals dels SIEs i millorar les seves eines d'abordatge de les violències sexuals. **2023**
- 58.** Impartir un programa de formació d'aprofundiment per al tractament de les violències sexuals a la Xarxa d'Abordatge en situacions de violències masclistes. **2022, 2023**
- 59.** Crear un servei per a la supervisió de casos i suport a les professionals de la Xarxa d'Abordatge en situacions de violències masclistes. **2024**
- 60.** Millorar les eines dels serveis d'informació i atenció a les dones (SIADs) per a l'atenció de les violències sexuals. **2023**
- 61.** Dissenyar conjuntament amb l'Ajuntament de Barcelona el nou servei de la ciutat especialitzat en violències sexuals, alineant-lo amb aquest Model. **2023**
- 62.** Crear un servei especialitzat d'atenció i abordatge de les violències digitals, incloent-hi les violències sexuals que es produeixen en l'àmbit digital. **2024**
- 63.** Mantenir i ampliar els recursos per a l'atenció de noies migrades soles que hagin patit situacions de violència masclista, com ara víctimes de matrimonis forçats, víctimes de tràfic d'éssers humans o altres situacions de violència. **2024**
- 64.** Establir processos amb les entitats especialitzades en l'atenció a les violències sexuals, de llarga trajectòria i clar reconeixement, per generar fórmules de col·laboració sostenibles i estables. **2023, 2024**
- 65.** Especialitzar i coordinar el Sistema d'Emergències Mèdiques (SEM) amb la resta de serveis de la Xarxa d'Abordatge en situacions de violències masclistes i, en especial, a les violències sexuals. **2023**
- 66.** Actualitzar el protocol d'abordatge de les violències masclistes en salut, així com el document operatiu sobre violències sexuals. **2023**
- 67.** Coordinar, en el protocol de salut, el model hospitalari d'atenció d'emergència i d'urgència en l'atenció a les violències sexuals i millorar la coordinació amb la Xarxa d'Abordatge en situacions de violències masclistes. **2023**
- 68.** Garantir l'equitat territorial amb els estàndards d'aquest Model en l'atenció d'urgència hospitalària i ambulatoria a les violències sexuals. **2023, 2024**
- 69.** Generar eines de detecció i atenció per als serveis especialitzats en salut mental (CSMA, CSMIJ i CASD). **2024**
- 70.** Generar eines de detecció i abordatge específiques per a les unitats d'atenció a la salut sexual i reproductiva (ASSIRs) i del programa Salut i Escola, especialment per a joves. **2024**
- 71.** Generar recerca sobre els models de recuperació psicològica i psiquiàtrica de les violències sexuals, considerant les perspectives socials i clíniques. **2023**

- 72.** Millorar les eines per a la detecció de les violències sexuals en els serveis socials, com a porta d'entrada a la Xarxa d'Abordatge en situacions de violències masclistes. **2023**
- 73.** Establir la coordinació amb el model Barnahus, com a circuit específic en el conjunt del país del model d'abordatge de les violències sexuals en la infància. **2022**
- 74.** Crear un comitè d'ètica, juntament amb la Direcció General d'Atenció a la Infància i l'Adolescència (DGAIA), per analitzar les situacions específiques d'interacció entre les violències masclistes i les violències envers la infància. **2023**
- 75.** Garantir l'atenció a les adolescents, mitjançant un capítol del protocol marc que, a partir de l'anàlisi del risc, la maduresa i la demanda, valori, si es dona el cas, el seu consentiment com a l'únic necessari per a l'atenció. **2023**
- 76.** Millorar la recollida de l'atestat policial en els delictes de violències sexuals. **2023**
- 77.** Millorar els procediments d'investigació dels delictes de violències sexuals. **2023**
- 78.** Disseminació i formació sobre el model d'abordatge de les violències sexuals de la Unitat Central d'Agressions Sexuals (UCAS) a la resta de unitats investigadores de la PG-ME. **2023**
- 79.** Actualitzar la formació específica en violències sexuals proporcionada per l'Institut de Seguretat Pública de Catalunya (ISPC). **2024**
- 80.** Ampliar les oficines d'atenció a la víctima del delicte (OAVD) i millorar l'atenció que ofereixen en violències sexuals. **2024**
- 81.** Adequar i millorar les dependències judicials per evitar qualsevol contacte entre la víctima i l'agressor. **2024**
- 82.** Incloure els casos de violències sexuals en l'avaluació de la revictimització en l'àmbit judicial. **2024**
- 83.** Avaluar i ampliar els programes d'atenció als agressors sexuals en el marc de l'execució penal. **2024**
- 84.** Crear programes formatius específics per a la judicatura. **2023, 2024**
- 85.** Millorar l'accés a l'avaluació forense, a partir de l'anàlisi de les necessitats detectades i generant una planificació territorial. **2024**
- 86.** Elaborar estudis per a la millora de la tipificació i l'enjudiciament de les violències digitals de caràcter sexual. **2023**
- 87.** Crear un programa de suport per a accions de litigi estratègic amb l'objectiu de crear jurisprudència. **2024**
- 88.** Dissenyar formacions específiques amb els col·legis professionals més rellevants en l'atenció a les violències sexuals: medicina, infermeria, advocacia, psicologia i treball social. **2023**
- 89.** Establir indicadors per a la detecció de la violència institucional en els casos de violències sexuals, amb la finalitat de crear un circuit d'actuació. **2023**

